

14/04/2019

אל: יהודה רייך

הטיית נחל ציפורי במסגרת תכנית בינוי רכסים צפון

כללי:

הטיית נחל ככלל, היא אקט אגרסיבי המוחק לגמרי מערכת קיימת ומתפקדת ולרוב, רט"ג מתנגדת להטיית נחלים. זאת, מכיוון שלנחל קיים יש "הון" אקולוגי שקשה עד בלתי אפשרי לנייד לתוואי ההטיה. לעיתים מדובר על ריבוד קרקע רב שנים המאפשר את התפתחות צמחיית הנחל, לעיתים מדובר בקשר לאופק מי תהום מקומי או אזורי. טעם נוסף הוא יציבות התוואי, ש"הוכיח את עצמו" לאורך השנים ככזה שמאזן באופן יעיל את מאזני הספיקה והסחף. לא מן הנמנע שנחל בתוואי הטיה יסבול מחוסר יציבות מורפולוגית לאורך שנים.

אולם, במקרה הנוכחי, לאור שאר שימושי השטח, הטיית הנחל נראית כצעד סביר ואלי אף מתבקש אם ברצוננו להעניק לו סיכוי להשתקמות וחזרה לתפקוד.

נחל ציפורי נמצא בהצעת מחליטים ממשלתית להשבת זרימת המים הטבעית עד לקישון. המשמעות היא שהנחל יהיה נחל איתן בזרימה של אלפי מ"ק/שעה בחורף ובאביב ומאות מ"ק/שעה, ובנוסף על כך, גם שיטפונות. הנחל יעבור שיקום אקולוגי וחשוב שגם מקטע ההטיה יתוכנן כך שיוכל להשתקם. על מנת להגדיל את סיכויי הצלחה של תוואי ההטיה הן מבחינה ניקוזית והן מבחינה אקו-הידרולוגית יש להעניק לנחל את התנאים המתאימים.

1. רצועת נחל מספקת (לפחות 50 מטרים מכל צד של נקודת המדידה/כתף הנחל)
2. שמירה על יחס אורך/שיפוע כפי שהיה בנחל טרום הטייתו או קרוב לכך ככל הניתן. המשמעות היא הוספה והעמקה של נפתולים.
3. גדות מתונות אך בשיפוע משתנה (תלול בצדו החיצוני של נפתול, מתון בחלקו הפנימי של נפתול)
4. שיפוע קרקעית משתנה בהתאם לתוואי (ברכייתי במרכז נפתול, זרימה שטוחה בכניסה ויציאה מנפתול, זרימה מהירה בין נפתולים).
5. תכנית שיקום צמחי והוספת אלמנטים של מורכבות מבנית.
6. פיתוח הצד הפונה ליישוב ושימר הצד שפונה לשטח החקלאי.
7. תכנון וביצוע של רצועת חיץ עם צומח גבוה להגנה על הנחל מריסוסים ופעילות חקלאית אחרת.
8. יש לטפל בממדים של מעבירי המים משני הצדדים, על מנת להתאימם לזרימות בסיס קבועות, מעבר אדם ומעבר בעלי חיים.
9. יש לכלול ברצועת הנחל גם תוואי הנחל במעלה מקטע ההסטה, על מנת לשמור עליו.

אלו חלק העקרונות שיביאו בסיכוי גבוה לשיקום המקטע המוטח. על מנת להגיע לתוצאות טובות, יש לרדת לפרטים ולבחור את המתכנן המתאים למשימה זו. אני מבקש שצוות הותמ"ל ייקבע שהתכנית תתואם באופן פרטני אתי.

בברכה, אבי און,
אקולוג בתי גידול לחים

העתק: אורי רגב, מהנדס רשות ניקוז ונחלים קישון